

MINISTER EDUKACJI I NAUKI

Warszawa, 04 listopada 2021 r.

DWEW-WSPE.4815.26.2021.KT

Pan Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw
Obywatelskich

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo nr KMP KMP.573.4.2021.MD, przekazane do Ministra Edukacji i Nauki przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów¹, w sprawie potrzeby systemowych zmian w zakresie resocjalizacji dzieci i młodzieży, uprzejmie informuję.

Z informacji przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości wynika, że naprzeciw postulatów dotyczących zmian legislacyjnych w obszarze wskazanym w piśmie Pana Rzecznika Praw Obywatelskich wychodzi inicjatywa ustawodawcza Ministra Sprawiedliwości - *projekt ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich*, włączony, decyzją Zespołu ds. Programowania Prac Rządu, do wykazu prac Rady Ministrów pod nr UD248. Projektowana ustawa, kompleksowo reguluje problematykę postępowania w sprawach nieletnich.

W postępowaniu z nieletnim, zarówno rozpoznawczym jak i wykonawczym, bierze się pod uwagę w szczególności: wiek i stan zdrowia nieletniego, poziom jego rozwoju psychicznego i fizycznego, cechy charakteru, sytuację rodzinną nieletniego jak również warunki wychowania, przyczyny i stopień jego demoralizacji, w tym rodzaj czynu zabronionego lub karalnego oraz sposób i okoliczności jego popełnienia.

Odnosząc się do postulatu określenia dolnej granicy wieku, powyżej której możliwe jest stosowanie środka wychowawczego w postaci umieszczenia w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, Ministerstwo Sprawiedliwości wskazuje w *projekcie ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich* minimalny wiek, od którego nieletni może być umieszczony w tej placówce - 10 lat. W przypadku dzieci młodszych, sąd opiekuńczy może wydawać zarządzenia w trybie art. 109 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*².

¹ Pismo nr BPRM.517.12.2.2021(2)/AŻ z 5 sierpnia 2021 r.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1359.

Z informacji przekazanych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej wynika, że wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych realizowane jest zgodnie z przepisami ustawy *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*³.

Rodziny zagrożone kryzysem są stale monitorowane przez pracowników socjalnych, pedagogów, psychologów, pracowników medycznych i inne instytucje, w tym także – w razie potrzeby – Policję i kuratorów sądowych. Pomoc rodzinie, także przy wsparciu asystentów rodziny, realizowana jest w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych, pomocy prawnej oraz grup wsparcia.

Natomiast, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania monitoruje i koordynuje sprawowanie nadzoru pedagogicznego na terenie kraju, w szczególności działalność kuratorów oświaty w tym zakresie⁴. Ponadto, ustala podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa, w tym zadania z zakresu nadzoru pedagogicznego⁵.

W zadaniach tych uwzględniane jest również badanie prawidłowości funkcjonowania młodzieżowych ośrodków wychowawczych. Kuratorzy oświaty sprawują nadzór pedagogiczny nad młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi m.in. w trybie działań planowych, na podstawie planów nadzoru pedagogicznego, opracowywanych z uwzględnieniem wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w poprzednim roku szkolnym⁶ oraz podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa.

W podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa tematyczny zakres nadzoru pedagogicznego realizowanego przez kuratorów oświaty na dany rok szkolny.

Minister w *Podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa* ustalił następujące zadania z zakresu nadzoru pedagogicznego dla kuratorów oświaty:

1) W roku szkolnym 2018/2019

- Ewaluacje problemowe: w szkołach specjalnych przysposabiających do pracy, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych i ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych – w zakresie wymagań:

³ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r., poz. 821).

⁴ Zgodnie z art. 60 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – *Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.).

⁵ Na podstawie art. 60 ust. 3 pkt 1 ww. ustawy.

⁶ § 20 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1510).

- „*Wychowankowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej*”,
 - „*Wychowankowie są aktywni*”,
 - „*Placówka współpracuje ze środowiskiem lokalnym na rzecz wzajemnego rozwoju*”.
- Monitorowanie: „*Dostosowywanie bazy lokalowej do wymagań określonych przepisami prawa*” w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych i specjalnych ośrodkach wychowawczych.

2) W roku szkolnym 2020/2021

- Ewaluacje problemowe: w szkołach specjalnych przysposabiających do pracy, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych i ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych – w zakresie wymagań:
 - „*Kształtowane są postawy i respektowane normy społeczne*”,
 - „*Zarządzanie placówką służy jej rozwojowi*”.
- Monitorowanie: „*Zapewnienie wychowankom bezpieczeństwa i odpowiednich warunków pobytu w placówce*” w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych.

W okresie objętym kontrolą kuratorzy oświaty zgodnie z opracowanymi przez siebie planami nadzoru, prowadzili działania w zakresie ewaluacji, tj.:

- 1) w roku szkolnym 2017/2018 przeprowadzili ewaluacje w 13 młodzieżowych ośrodkach wychowawczych w zakresie wybranym przez kuratora oświaty na podstawie wniosków z nadzoru pedagogicznego

Ewaluacje w zakresie wymagań:

- „*Wychowankowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej*”; „*Wychowankowie są aktywni*” (2 ewaluacje Kuratorium Oświaty w Białymstoku),
- „*Planuje się i organizuje pracę w sposób sprzyjający osiągnięciu celów placówki*”; „*Wychowankowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej*”; „*Kształtowane są postawy i respektowane normy społeczne*” (8 ewaluacji Kuratorium Oświaty w Kielcach),
- „*Planuje się i organizuje pracę w sposób sprzyjający osiągnięciu celów placówki*”; „*Kształtowane są postawy i respektowane normy społeczne*” (3 ewaluacje Kuratorium Oświaty we Wrocławiu).

- 2) w roku szkolnym 2018/2019 przeprowadzili ewaluacje w 10 młodzieżowych ośrodkach wychowawczych w zakresie wymagań⁷ wskazanych przez MEN w ww. podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2018/2019.
- 3) w roku szkolnym 2020/2021 kuratorzy oświaty zaplanowali ewaluacje w 14 młodzieżowych ośrodkach wychowawczych w zakresie wymagań⁸ wskazanych przez MEN w ww. podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2020/2021.

Z informacji przekazanych przez kuratorów oświaty wynika, że do momentu zawieszenia – w związku z obowiązującym stanem epidemii i czasową zmianą organizacji pracy szkół i placówek – przez MEiN realizacji ewaluacji i kontroli planowych zostały zrealizowane w ww. zakresie 2 ewaluacje⁹.

Należy podkreślić, że zebrane w trybie nadzoru pedagogicznego informacje są analizowane i służą podejmowaniu działań związanych z podnoszeniem jakości pracy placówek, w tym oddziaływań wychowawczych i dydaktycznych.

Takim działaniem w zakresie podnoszenia bezpieczeństwa oraz jakości pracy młodzieżowych ośrodków wychowawczych (dalej: MOW) są przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 sierpnia 2021 r. *zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym*¹⁰. Wskazanie w rozporządzeniu katalogu wydarzeń nadzwyczajnych oraz sposobów postępowania w przypadku ich wystąpienia:

- pozwoli na ujednoczenie zasad postępowania w sytuacjach określonych wydarzeń nadzwyczajnych z udziałem nieletnich (w trakcie ich pobytu w ośrodku) oraz
- przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa nieletnich przebywających w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, a zarazem do zapewnienia właściwych warunków pobytu nieletnich w tych ośrodkach w celu podniesienia jakości oddziaływań wychowawczych i resocjalizacyjnych.

Ponadto, MOW są zobowiązane do podejmowania współpracy z rodzicami wychowanka, a w przypadku, gdy częstotliwość i jakość kontaktów wychowanka z rodzicami wskazuje na trwałą przeszkodę w wykonywaniu władzy rodzicielskiej lub na rażące zaniedbywanie przez rodziców obowiązków wobec dziecka,

⁷ Określonych w przepisach rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. z 2017 r. poz. 1658).

⁸ Jw.

⁹ Kuratorium Oświaty w Kielcach – 1 ewaluacja; Kuratorium Oświaty we Wrocławiu – 1 ewaluacja

¹⁰ Dz. U. z 2021 poz. 1502.

młodzieżowy ośrodek wychowawczy występuje do sądu o zbadanie sytuacji dziecka¹¹.

MOW w ramach kształcenia specjalnego organizowanego dla wychowanków, zapewnia pomoc psychologiczno-pedagogiczną. W tych placówkach zatrudnia się pedagogów i psychologów w wymiarze nie niższym niż pełny wymiar zajęć¹².

Przepisy prawa oświatowego gwarantują wszystkim uczniom możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej, świadczonej również przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym specjalistyczne¹³.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że obecnie w resorcie edukacji i nauki trwają prace nad przygotowaniem nowych rozwiązań prawnych zapewniających szeroko rozumiane wsparcie rozwoju dzieci i młodzieży oraz podnoszenie jakości oddziaływań placówek systemu oświaty, w tym również w zakresie opieki nad zdrowiem psychicznym dzieci i młodzieży.

Przygotowywane rozwiązania uwzględniają również standard zatrudniania w przedszkolach i szkołach nauczycieli specjalistów, np. psychologów, a także wzmocnienie poradni psychologiczno-pedagogicznych w zakresie wspierania funkcji wychowawczej rodziny.

Rozwiązania te zostały uwzględnione w projektowanej *ustawie o wsparciu dzieci, uczniów i rodzin*. Aktualnie projekt oczekuje na wpis do Wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI I NAUK

Marzena Machałek
Sekretarz Stanu
/ – podpisany cyfrowo/

¹¹ Zgodnie z przepisami § 27 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania (Dz.U. z 2017 r. poz. 1606, z późn.zm.).

¹² § 24 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania (Dz. U. z 2017 r. poz. 1606, z późn. zm.).

¹³ Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 199, z późn. zm.).